Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

11.9.2025

Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

HE 71/2025 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 16 luvun muuttamisesta

Asia

Lakivaliokunta on pyytänyt lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Sisäministeriö lausuu seuraavaa.

Yleistä

Voimassa olevan rikoslain 16 luvun säännökset, niiden vakiintunut tulkinta ja oikeuskäytäntö muodostavat nykyisellään kattavan erityisen rikosoikeudellisen suojan virkatoimien suorittamiselle. Huomioiden sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja ensihoidon henkilöstön tehtävien tehokkaan suorittamisen merkityksen kansalaisten hengen, terveyden ja omaisuuden suojaamisessa hallituksen esitys on perusteltu. Ehdotetuilla säännöksillä suojattavien tehtävien luonne ja merkitys hengen, terveyden ja omaisuuden suojaamiselle on siinä määrin merkittävä, että laajennettu suoja soveltuu voimassa olevan rikoslain 16 luvun soveltamisalaan sekä yleisemmin rikoslain periaatteisiin ja systematiikkaan.

Ehdotetut säännökset eivät sisällä kriteeriä rangaistavan teon kohdistumisesta julkisen vallan käyttöön. Sisäministeriön näkemyksen mukaan lainsäädännöllinen valinta on perusteltu. Sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja ensihoidon henkilöstön tehtäväkentän ollessa laaja ja edellä mainittujen toimijoiden suorittaessa usein tehtäviä yhteistoiminnassa on perusteltua yhdenmukaistaa tehtäviä suorittavien henkilöiden rikosoikeudellinen suoja.

Sisäministeriö kannattaa ehdotettuja säännöksiä ja esitettyä tehtyä linjausta siitä, ettei ehdotettujen säännösten rinnalla toteuteta virkavastuuta koskevaa erityissääntelyä.

Rangaistusasteikoista

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotetut rangaistusasteikot ovat johdonmukaisia huomioiden uudella sääntelyllä suojattavan toiminnan

yhteiskunnallisen merkityksen. Ehdotettujen rangaistusasteikkojen vaihteluväli on tasapainoinen eri tunnusmerkistöjen välillä ja mukailee voimassa olevan rikoslain 16 luvun rangaistusasteikkoja.

Ehdotetut rangaistusasteikot ovat riittävän kattavia huomioimaan erilaisilla tekotavoilla aiheutetun haitan tai vahingon suuruuden. Ehdotetut rangaistusasteikot antavat siten riittävää joustavuutta oikeudenloukkauksen moitittavuuden arviointiin. Ehdotettujen tunnusmerkistöjen täyttyessä rangaistusasteikot mahdollistavat lisäksi varsin laajalti pakkokeinojen käytön, joka puolestaan tukee epäiltyjen rikosten esitutkintaa.

Tunnusmerkistöjen selkeydestä

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettujen säännösten täyttymisen edellyttämä tahallisuus on kannatettavaa. Huomioiden nyt esitettävien säännösten pääasiallisen tarkoituksen niiden sitominen tahallisuuteen on perusteltua. Tekijän mahdollisesti alentunut harkintakyky tai syyntakeisuus voidaan siten huomioida jo ehdotettujen säännösten soveltamisvaiheessa. Näin ollen ehdotetut säännökset eivät muodostaisi poikkeamaa rikoslain yleisistä periaatteista tai jo voimassa olevista rikoslain 16 luvun säännöksistä.

Nyt ehdotettujen säännösten ja voimassa olevien rikoslain 16 luvun 1 §:n ja 2 §:n välillä on tiettyjä tunnusmerkistöön liittyviä yhtäläisyyksiä. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotettujen säännösten soveltamisala on muotoiltu riittävällä tarkkuudella tunnusmerkistössä ja säännöskohtaisissa perusteluissa.

Tavoitteiden saavuttamisesta ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

Sisäministeriön näkemyksen mukaan ehdotetuilla säännöksillä voidaan tukea ja edistää hallituksen esityksessä mainittujen yhteiskunnallisesti merkittävien oikeushyvien turvaamista. Poliisi- tai hälytystoimintatehtävien suorittamisella suojattavien oikeushyvien painoarvo on siinä määrin merkittävä, että nyt ehdotetut säännökset ovat tasapainossa oikeushyvien suojaamista ja rikosoikeudellista puuttumiskynnystä arvioitaessa.

Rikosoikeuden viimesijaisuuden suhteen sisäministeriö katsoo, että ehdotettujen säännösten sisältö, soveltamisala ja rangaistusasteikko muodostavat perustellun kokonaisuuden. Ehdotetuilla säännöksillä laajennettavaksi tarkoitettu erityinen rikosoikeudellinen suoja on riittävän tarkkarajainen ja se keskittyy suojaamaan henkilöitä, joiden tehtävien ripeä ja työturvallinen suorittaminen tukevat suoraan yhteiskunnallista etua.

Vaikutuksista

Perustelutekstissä on arvioitu riittävällä laajuudella ja tarkkuudella ehdotettujen säännösten soveltamistilanteita verrattuna muihin rikoslain säännöksiin sekä soveltamistilanteiden lukumääriä. Tilastojen perusteella ehdotettujen säännösten soveltaminen ei näyttäisi aiheuttavan merkittäviä resurssivaikutuksia rikosprosessiin.

Sisäministeriö toteaa yleisellä tasolla, että koko rikosprosessiketjun voimavarojen turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää ja sitä tulisi tarkastella kokonaisuutena, joka huomioi laajuudeltaan pienempien, mutta usein toistuvien lainsäädäntömuutosten aiheuttamat kustannusvaikutukset.

Lopuksi

Sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa muilta osin.

Poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen

Jakelu Lakivaliokunta

Tiedoksi Sisäministeri Rantanen
Valtiosihteeri Tamminen
Erityisavustaja Kinnunen
Kansliapäällikkö Sarasmaa
Johdon sihteerit Landström, Söderman, Mäkiprosi
Osastopäällikkö Vuori
oikeus.sm@gov.fi